

Bydel Østensjøs handlingsplan for mennesker med funksjonshemninger

1. SAMMENDRAG

Etter vedtak i bydelsutvalget har Rådet for funksjonshemmede i Bydel Østesjø i 2004 initiert arbeidet med en ny handlingsplan for mennesker med funksjonshemninger.

Det var ikke hensiktsmessig å slå sammen og videreføre tidligere bydelsvise handlingsplaner for Manglerud, Bøler og Østensjø etter bydelsreformen, blant annet p.g.a. planenes ulike form og tidsavgrensning.

Rådet for funksjonshemmede vedtok å utarbeide den nye handlingsplanen etter modell av Oslo kommunes sentrale handlingsplan for mennesker med funksjonshemninger, med samme satsningsområder, men lokale tiltak. Noen av tiltakene fra de tidligere 3 bydelsvise handlingsplanene er videreført i den nye planen.

2. SAKSFREMSTILLING

2.1 INNLEDNING

På bakgrunn av forslag fra rådet for funksjonshemmede fattet bydelsutvalget i Bydel Østensjø i møte 22. mars 2004 følgende vedtak:

”Rådet for funksjonshemmede utarbeider en lokal handlingsplan for funksjonshemmede”.

Handlingsplanen for mennesker med funksjonshemninger inngår i et helhetlig plansystem for Bydel Østensjø. Planen er en temaplan og er således å betrakte som innspillsplan til kommende Strategisk plan for Bydel Østensjø 2005 – 2008. Det vil si at mål og tiltak i planen innarbeides i budsjett og årsplaner for det enkelte år, etter en på forhånd fastsatt framdrift.

Alle de tre tidligere bydelene Manglerud, Bøler og Østensjø hadde før bydelsreformen utarbeidet bydelsvise planer for mennesker med funksjonshemninger. P.g.a. ulikhet i oppbygging, planperiode og detaljnivå kunne disse planene vanskelig samordnes og videreføres. Etter vedtak i rådet for funksjonshemmede ble det derfor besluttet å utarbeide en helt ny plan for mennesker med funksjonshemninger for Bydel Østensjø, med utgangspunkt i de 4 satsningsområdene som er vedtatt for Oslo kommune sentralt, og som er nedfelt i Oslo kommunes sentrale handlingsplan for mennesker med funksjonshemninger 2002 – 2005. Satsningsområdene er: 1. Planlegging og brukermedvirkning, 2. Rettigheter for mennesker med funksjonshemninger, 3. Et tilgjengelig samfunn og 4. Arbeid og sysselsetting.

Det vil bli foretatt en rullering av Oslo kommunes sentrale handlingsplan for mennesker med funksjonshemninger fra 2006. Handlingsplan for Bydel Østensjø vil derfor bli revidert i løpet av første halvår 2006.

Rådet for funksjonshemmede vil ha et særskilt ansvar for å påse at handlingsplanens intensjoner blir ivaretatt i strategisk plan, samt for at tiltak innarbeides i årsplaner og budsjett.

2.2 STATUS FOR GJENNOMFØRING AV MÅL OG TILTAK FOR TIDLIGERE BYDELSEVISE PLANER.

Tiltaksdelen fra de tre tidligere bydelsvise planene for mennesker med funksjonshemninger følger som vedlegg.

Selv om graden av målbarhet varierer mye, kan det konkluderes med at de foreslåtte tiltakene fra de tre tidligere bydelsvise planene for en stor del ikke er gjennomført.

I den nye handlingsplanen for mennesker med funksjonshemninger i Bydel Østensjø er det gjort et utvalg med hensyn til videreføring av tidligere foreslåtte tiltak. Det er også foretatt justeringer når det gjelder formulering og detaljnivå, i den hensikt å harmonisere og sammenfatte tidligere tiltak slik at de passer inn i en handlingsplan for nye Bydel Østensjø.

Rådet for funksjonshemmede har gitt innspill i forhold til hvilke tidligere foreslåtte tiltak som bør videreføres. Videreførte tiltak fremgår av kapittel 2.3.

2.3 SATSNINGSOMRÅDER FOR PLANPERIODEN 2005 - 2008

I tillegg til behovet for videreføring av tidligere tiltak, må satsningsområder og tiltak sees i lys av utviklingen av kommunens satsningsområder for mennesker med funksjonshemninger generelt, samt statlige handlingsplaner og dokumenter.

Funksjonshemming defineres vanligvis som et misforhold mellom individets forutsetninger og miljøets og samfunnets krav til funksjon for områder som er vesentlig for etablering og opprettholdelse av selvstendighet og en sosial tilværelse. Gapet mellom forutsetninger og krav må gjøres mindre ved individrettede tiltak og gjennom å tilrettelegge omgivelsene på en slik måte at mennesker med funksjonshemninger i minst mulig grad hindres i sin deltakelse.

Kommunens overordnede mål er å fremme full deltakelse og likestilling for mennesker med funksjonshemninger.

Mål og tiltak i henhold til Oslo kommunes sentrale handlingsplan er sortert under de følgende satsningsområdene:

1. Planlegging og brukervedvirkning
2. Rettigheter for mennesker med funksjonshemninger
3. Et tilgjengelig samfunn
4. Arbeid og sysselsetting

Disse områdene er omfattende, og favner det meste av det som er vesentlig for deltakelse og likestilling for mennesker med funksjonshemninger. Det er formålstjenlig å organisere bydelens lokale handlingsplan med lokale målsetninger og tiltak under de samme satsningsområdene.

2.3.1 Planlegging og brukervedvirkning

Byrådets mål er at brukervedvirkning skal stå sentralt i arbeidet på alle nivåer i kommunens virksomhet. Brukervedvirkning kan skje på individnivå, tjenestenivå og politisk nivå.

Rådet for funksjonshemmede har en viktig rolle med hensyn til å medvirke til at sentrale politiske målsettinger for mennesker med funksjonshemninger blir ivaretatt.

- Tiltak 1: Individuelle planer skal tas i bruk for brukere med behov for sammensatte tjenester. Bruker og/eller verge/hjelpeverge skal medvirke til planen.
- Tiltak 2: Tjenestemottakerne skal tas med på råd når det gjelder utforming og sammensetning av tildelte tjenester.
- Tiltak 3: Rådet for funksjonshemmede er representert i bydelens internopplæring med individuell plan.
- Tiltak 4: Rådet for funksjonshemmede skal høres i alle politiske saker som kan ha betydning for mennesker med funksjonshemninger
- Tiltak 5: Rådet for funksjonshemmede tar initiativ til å gjøre sin eksistens og sitt arbeids- og ansvarsområde mer kjent for befolkningen i bydelen generelt.
- Tiltak 6: Likemannsarbeid og selvhjelpsgrupper for barn, unge og voksne med funksjonshemninger stimuleres.
- Tiltak 7: Opprette brukerforum i lavterskeltilbud.
- Tiltak 8: Gjennomføre brukerundersøkelser.

2.3.2 Rettigheter for mennesker med funksjonshemninger

Tjenester til mennesker med funksjonshemninger er ikke organisert som en sær-omsorg. Sektoransvarsprinsippet innebærer at de vanlige instansene i samfunnet skal gi tilbud som mennesker med funksjonshemninger kan benytte seg av på lik linje med befolkningen ellers. Særskilte tjenester kan innvilges for å avhjelpe misforhold mellom funksjonshemmedes forutsetninger og krav i miljøet eller samfunnet i forhold til å kunne ha et verdig liv.

- Tiltak 9: Bydelens ordinære tjenester tilrettelegges slik at mennesker med funksjonshemninger ikke blir diskriminert.
- Tiltak 10: Utvikling av gode rutiner og kvalitetsoppfølging som sikrer riktig hjelp til riktig tid.
- Tiltak 11: Mennesker med funksjonshemninger som har behov for det skal få bistand til å skaffe seg egnet bolig.
- Tiltak 12: Sikre at mennesker med funksjonshemninger og deres pårørende blir informert om lovhjemlede rettigheter.

2.3.3 Tilgjengelighet

Tilgjengelighetsbegrepet omfatter tilgjengelighet for mennesker med ulike funksjonshemninger; - bevegelseshemning syn- og hørselshemning, utviklingshemning og skjulte funksjonshemninger. Ulike funksjonshemninger stiller ulike krav til tilgjengelighet, og målet om full deltakelse og likestilling for funksjonshemmede stiller krav til tilgjengelighet på alle områder og livsarenaer.

Det er neppe realistisk at bydelen kan oppnå full tilgjengelighet for funksjonshemmede innenfor områder som er underlagt ansvaret til private eller offentlige etater utenfor bydelssystemet. Bydelen kan likevel påvirke utviklingen ved å påpeke funksjonshemmedes behov og rettigheter på ulike arenaer, for eksempel gjennom skriftlige henvendelser.

- Tiltak 13: Informasjon om bydelens tjenester for mennesker med funksjonshemninger samt rettigheter og plikter de har i forhold til det offentlige skal være tilgjengelig og synlig, for eksempel på internett, i bydelsguiden, på bibliotek og i lokalavisen.
- Tiltak 14: Rullestoltilgjengelighet på turveier i marka skal tilstrebes.
- Tiltak 15: Det tas kontakt med ansvarlig instans i forhold til å få satt opp lys rundt Nøklevann.
- Tiltak 16: Det tas kontakt med ansvarlig instans i forhold til å få en utvidelse av Oslo Sporveiers servicerute.
- Tiltak 17: Det tas kontakt med ansvarlig instans for å få satt ut flere hvilebenker ved turveiene.
- Tiltak 18: Bydelens leiekontrakter for nye bygg skal forutsette tilgjengelighet for mennesker med funksjonshemninger.
- Tiltak 19: Alle tjenestesteder som ikke har sine lokaler på bakkenivå skal utarbeide rutiner for eventuell bistand til bevegelseshemmede ved brann, hvor heis ikke kan benyttes.
- Tiltak 20: Alle bydelens tjenestesteder skal i løpet av 2005 evaluere sin egen tilgjengelighet, herunder parkeringsmuligheter, for mennesker med funksjonshemninger, og legge fram forslag til utbedringer der det er nødvendig.
- Tiltak 21: Handikap-parkeringsplasser merkes med skilt. Det er ikke tilstrekkelig å merke på asfalten.
- Tiltak 22: TT-brukere skal sikres tilstrekkelig antall reiser.

2.3.4 Arbeid, sysselsetting og fritidstiltak

Bydelen har ansvar for å tilrettelegge for egne ansatte som blir yrkeshemmet, slik at de kan fortsette i sitt ordinære arbeid.

Bydelen skal ha en helhetlig tilnærming til brukere med funksjonshemninger gjennom et samarbeid mellom den kommunale helse- og sosialtjenesten, aetat og trygdeetaten. (STA-samarbeidet). Det skal stimuleres til rehabiliterings- eller attføringsarbeid for den enkelte som kan nyttiggjøre seg det.

Det er også viktig at det utvikles gode og differensierte tilrettelagte arbeidsplasser og dagsenterplasser for yrkeshemmede som vil ha varig behov for slike tilbud. Dette kan være enten i bydelens egen regi eller i samarbeid med andre bydeler eller private.

- Tiltak 23: Bydelen legger til rette for gjennomføring av avtalen om inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen).
- Tiltak 24: Det lokale STA-samarbeidet videreutvikles i samarbeid med det sentrale kontaktutvalget for sosial, trygd og arbeid.
- Tiltak 25: Mennesker med funksjonshemninger som står i fare for å miste sitt arbeid skal etter ønske få bistand, slik at de om mulig kan beholde arbeidet.
- Tiltak 26: Mennesker med varig behov for tilrettelagt arbeid eller dagsenterplass skal etter ønske få bistand til å skaffe seg eller beholde slik aktivitet.
- Tiltak 27: Det utarbeides oversikt over bydelens bruk av dagsenterplasser og vernede arbeidsplasser som kjøpes eksternt.
- Tiltak 28: Det utarbeides oversikt over udekket behov for dagsenterplasser og varig tilrettelagte arbeidsplasser.
- Tiltak 29: Større lokaler for bydelens dagsenter Kjernehuset skal vurderes.
- Tiltak 30: Kartlegge behov og tilrettelegge for fritidstilbud for funksjonshemmede.

2.4 ØKONOMISKE KONSEKVENSER I PLANPERIODEN

Mange av de foreslåtte tiltakene er av generell karakter og ikke øremerket spesielle grupper. Det er tiltak som bør inngår som del av den daglige drift i ulike tjenester.

Prioriterte tiltak som kostnadsberegnes spesielt, må innarbeides i budsjett og årsplaner for det enkelte år, etter en på forhånd fastsatt framdrift. Rådet for funksjonshemmede vil ha et særskilt ansvar for å påse at tiltak innarbeides i årsplaner og budsjett.

Vedlegg Tiltaksdelen fra de tidligere handlingsplanene for Bøler, Østensjø og Manglerud.

Vedlegg til bydel Østensjø's handlingsplan for mennesker med funksjonshemninger.

TILTAKSDELEN FRA DE TIDLIGERE HANDLINGSPLANENE FOR BØLER, ØSTENSJØ OG MANGLERUD

BØLER:

Tiltak	Ansvarlig instans
Lys rundt Nøklevann	Skogvesenet
HC-toalett på Haraløkka	Park og idrett
Gen. tilrettelegging av uteareal i bydelen	Samferdselsetaten
Utvidelse av serviceruten	Oslo Sporveier
Tilrettelegging av publikumsbygg i bydelen	Eier av bygget
Åpning av bom i Olav Nygaardsvei	Samferdselsetaten
Felles kollektivstasjon på Bøler	Oslo Sporveier
Oversikt fritidstilbud	Råd for funksjonshemmede
Boliger til funksjonshemmede	Bystyret/byrådsavdeling/bydelsadm.
Informasjonsmateriell om tjenester til funksjonshemmede i bydelen	Bydelsadm.

ØSTENSJØ: ("Forslag til tiltak / videre arbeid")

Trafikkarealer

Alle fremsatte forslag i trafikkplanen som senere blir vedtatt av bydelsutvalget ved den endelige behandling av bydelens trafikkplan, tiltres som en integrert del av forslag til tiltak i denne planen.

Strekningen fra Ulsrudvn. 54 og ut til Østmarkveien mangler fortau, noe som gjør situasjonen vanskelig og spesielt farlig for de utviklingshemmede bydelen har bosatt i U.54. Når det i tillegg er glatt, dårlig måket / ikke ryddet for snø, og biler står parkert med manglende sikt for både gående og kjørende, oppstår det raskt farlige situasjoner. Dette bør raskt tas opp som egen sak i forhold til ansvarlige instanser.

Senterarealer

Initiere kontakt med senterforeningen for å se på mulighetene for både å bedre parkeringsmulighetene i nærheten av hovedinngangen for funksjonshemmede med egen spesialbil, og foreta en gjennomgang av sentret innvendig med tanke på plassering av varer utenfor forretningen på en slik måte at det ikke skaper problemer for synshemmede eller begrenset fremkommelighet for rullestoler.

Friluftarealer – Utearealer

- En kortere strekning rundt Østensjøvannet (nordsiden) er ikke fremkommelig for rullestoler. Initiere iverksettelse av utbedring overfor Østensjøvannets Venner/grunneier i samarbeid med brukerorganisasjonene.

- En del av turveiene innover i Marka bør utbedres/vedlikeholdes slik at rullestoler kan komme frem over alt hvor det er laget turveier i dag. Initiere tiltak overfor grunneier/ansvarlig etat i samarbeid med brukerorganisasjonene.
- Snømåking, bortkjøring av snø og strøing må bedres. Bydelen bør ta dette opp med de ansvarlige snarest.
- Eierforhold og ansvar for vedlikehold av småveier må kartlegges, og det må skje en ansvarliggjøring i forhold til løpende vedlikehold, snømåking og strøing.
- Ønskelig med utsetting av flere ”hvilebenker” på strekninger med bakker.

Publikumsbygg med sosiale og helsemessige tjenester

- Bydelsutvalget har ansvaret for å påse at byggeforskriftenes krav til tilgjengelighet ivaretas ved ombygging/rehabilitering av eksisterende lokaler som kommunen benytter.
- Bydelsutvalget har ansvar for å påse at bydelen kun inngår nye leiekontrakter for publikumsbygg/kommunale arbeidsplasser hvis lokalene er tilgjengelige for funksjonshemmede, dvs. trinnfri adkomst og / eller heis samt automatiske døråpnere.
- Alle tjenestesteder som ikke har alle sine lokaler på bakkenivå bør utarbeide rutiner for evt. bistand til bevegelseshemmede ved brann hvor heis ikke kan benyttes.

Offentlig transport:

Mellomrom mellom perrong og T-banevogn er problematisk for rullestolbrukere/brukere av rullator. Likeledes manglende teknisk løsning på bussene for de samme brukerne. Arbeidet mot eiere/drifere bør initieres i samarbeid med andre bydeler. Trappetrinnene på Oppsal T-banestasjon bør males med gul kontraststripe for synshemmede. Dette tiltaket bør bydelen initiere.

Arbeidsgruppen støtter NHF i at busser som likevel skiftes ut bør erstattes med lavgulvsbusser, slik at bevegelseshemmede lett kan komme på og av bussene uten at sjåføren eller andre blir belastet i unødig grad.

Arbeid og sysselsetting

Det bør legges press på bydelen for å øke arbeidet med sysselsetting av de menneskene med funksjonshemninger i ordinære virksomheter som kan mestre enten ordinære stillinger eller mestre oppgaver dersom det blir noe tilrettelagt – gitt veiledning / oppfølging (tekniske hjelpemidler / enkle oppgaver som budtjenester, rydding, bistå andre). En har ikke tro på beslutninger som direkte pålegger arbeidsgivere å intervju eller ta inn et visst antall, da kontroll og oppfølging her er vanskelig å gjennomføre. En velger derfor følgende forslag til tiltak:

Administrasjonen rapporterer til bydelsutvalget fast 1 – 2 ganger pr. år følgende:

- Hvor mange stillinger har vært utlyst av bydelen i rapporteringsperioden samlet?
- Hvor mange søknader på utlyste stillinger kom fra søkere med funksjonshemninger samlet?
- Hvor mange søkere med funksjonshemninger har vært innkalt til intervju samlet i rapporteringsperioden?
- Hvor mange utviklingshemmede har bydelens tjenestesteder i sitt daglige arbeid forsøkt sysselsatt i ordinære virksomheter (offentlige eller private) i rapporteringsperioden?
- Hvor mange utviklingshemmede har man lyktes i å få sysselsatt i ordinære virksomheter i rapporteringsperioden?
- Hvor mange ble sysselsatt i kommunale / statlige virksomheter, og hvor mange i de private virksomheter?

Bolig

Bydelen var en av de første drabantbyene i Oslo, og installering av heis var ikke det som ble prioritert. Blokkbebyggelsen er således lite egnet til fysisk funksjonshemmede inkludert eldre med redusert førighet. Slik Lov om borettslag fungerer i dag kan den enkelte generalforsamling blokkere et hvert forsøk på å installere heiser, noe som anses for å være utilsiktet av lovgiverne og uheldig i dagens situasjon. Arbeidsgruppen mener det bør initieres overfor interesseorganisasjoner og sentrale politikere å se på mulighetene for endringer slik at installering av heis i boligblokker blir enklere å gjennomføre, gjerne ved hjelp av sentrale midler øremerket til slike formål. Selv med dagens lovverk vil sikkerhet for at boutgiftene ikke øker gi flere beboere som vil støtte installering av heis. Mange er redde for økte utgifter.

Tjenester til mennesker med funksjonshemninger i egen bolig/hjemmetjenester

Funksjonshemmede eller deres fullmektiger / verger /hjelpeverger bør selv få bestemme hvilken ”meny” av tjenestene i den enkeltes hjem (eller på fritiden utenfor hjemmet). Det henvises for øvrig til fremsatte krav fra Norges Handikapforbund (NHF) i denne plan side 19.

Andre bygg

Det bør lages en samlet oversikt over alle bygg i bydelen og grad tilgjengelighet i henhold til byggeforskriftenes krav.

Informasjon

Det bør være bydelens målsetting at alle innbyggere er klar over hvilke rettigheter (og plikter) de har i forhold til det offentlige, og hvor de skal henvende seg med spørsmål og behov i den enkeltes situasjon. Dette gjelder spesielt for mennesker med ulike funksjonshemninger som har større vansker med å nå frem enn andre. Bydelens organisering av informasjonsformer og nivå bør utarbeides ut fra dette.

Informasjonsmaterieil bør utarbeides med tanke på å dekke hele spektret av tjenester, og i et språk som er tydelig, konkret og lettfattelig. Det bør i tillegg være enkle forklaringer på bydelens organisering, hvor man skal henvende seg og hva man kan forvente og forlange. Bydelens serviceerklæringer bør inneholde forpliktelse om at alle som henvender seg feil personlig, pr. telefon eller skriftlig vil bli personlig hjulpet videre i systemet, og bli holdt orientert om hva som har skjedd med deres henvendelse / hvor den til enhver tid befinner seg i systemet. Ingen skal oppleve at de eller deres henvendelser blir behandlet som ”feilsendt post”.

Bydelens organisering av og kompetansen hos ansatte som har informasjon og publikumsbetjening som en vesentlig del av sine arbeidsoppgaver, bør ha et nivå og en kvalitet og et omfang som ikke fører til frustrasjon, dobbeltarbeid og redusert kvalitet. Kvalitet lønner seg som regel både på kort og lengre sikt, både direkte og indirekte, og da både for bruker, ansatte og bydel/kommune. Rådet for funksjonshemmede kan med fordel fremheves og benyttes i større grad enn i dag både i utredningsfasen og behandlingen av saker. Utgangspunktet bør være at Rådet skal trekkes med i utredning av akke saker for å uttale seg om mulige konsekvenser for funksjonshemmede av alle foreslåtte vedtak.

Alle henvendelser fra RFF til Administrasjonen bør besvares innen de tidsfrister som gjelder for offentlig forvaltning.

RFF bør selv ta initiativ til å gjøre Rådets eksistens og arbeids- /ansvarsområder mer kjent for befolkningen i bydelen generelt.

Vedrørende synshemmede foreslår arbeidsgruppen at bydelen innleder samarbeid med Norges Blindforbund om bl.a. utsendelse av informasjonsbrosjyrer via forbundets lydavis. Likeledes

bør bydelen sende vedtak og annen informasjon til synshemmede elektronisk til alle i denne gruppen som har PC. For de resterende bør bydelen enten sende slikt på innlest kassett, eller sikre seg at mottaker vil få det som er sendt pr. brev opplest innen rimelig tid etter utsendelsen.

Annet

Helsetjenesten bør arbeide med/være pådriver for kartlegging og bedring når det gjelder miljøhemninger som bl.a. luftkvalitet ute og inne. Bydelen bør initiere sammenslåing av planene til hver av de opprinnelige bydelene etter bydelssammenslåingen.

Det bør foretas en egen kartlegging av idrettslag og andre frivillige og offentlige fritidsorganisasjoner og aktiviteter i forhold til funksjonshemmedes deltakelse/muligheter for deltakelse på lik linje med andre/arbeidet som gjøres for å trekke funksjonshemmede med. Likeledes bør det sees på i hvilken grad bydelen i sitt daglige arbeid med brukere aktivt benytter seg av de samme arenaene også for bl.a. barn og voksne med fremmedkulturell bakgrunn og med språkbarrierer som sin største funksjonshemning. Disse arenaene kan i stor grad benyttes i forhold til integreringsarbeidet og språkopplæringen (praktiseringen av språket) ved deltakelse på lik linje med andre ut fra individuelle interesser, og ikke ut fra tiltak for spesielle grupper mennesker.

Oppsummering

Oppsummeringen innen dette området er nesten umulig. Det vil nok alltid være en del som vil oppleve at deres problemer ikke er med eller tatt tilstrekkelig hensyn til, og ansatte som mener at ambisjonene er uoppnåelige.

Arbeidsgruppen mener likevel at det er mulig å fastslå hvilke utfordringer som er mest fremtredende (og kanskje vanskeligst).

Vi mener derfor at følgende utfordringer har avtegnet seg i løpet av dette arbeidet:

- Arbeide med å få i gang og videreføre prosessen når det gjelder kultur og holdninger til funksjonshemmedes deltakelse både generelt og blant befolkningen og tjenesteapparatet når det gjelder å fokusere på den enkelte funksjonshemmedes muligheter til samfunnsdeltakelse, og ikke bare fremheve alle begrensningene (som vel ofte fremheves av de funksjonsfriske).
- En naturlig oppfølger av dette er å utarbeide individuelle planer, og samtidig utvikle et hjelpeapparat som ser på utarbeidelse av og bruk av individuelle handlingsplaner i samarbeid med brukerne og deres nærmeste som helt nødvendig for å kunne bistå den enkelte i dennes opplæring og utvikling, maksimal egenmestring, og samfunnsdeltakelse, herunder deltakelse i arbeid og fritidssystemer.
- Utvikle god, hensiktsmessig og lettforståelig formell informasjon om rettigheter og plikter, forvaltningslovens bestemmelser, konsekvent bruk av forvaltningsmeldinger på alle henvendelser/søknader om tjenester/ytelser, og om tjenesteapparatets oppbygning. Å gjøre brukere eller tjenestemottakere til kasteballer i systemet tillates ikke. Den som får første henvendelsen har plikt til å fremskaffe søker avtale på riktig tjenestested (dato, klokkeslett og navn på tjenesteperson) før vedkommende forlater tjenestestedet. Dette gjelder også ved telefonhenvendelser. Det er for mange eksempler på at tjenestemottakere har opplevd ikke å bli behandlet med den service som de har krav på og forventer fra offentlige kontorer og ansatte.
- Slik boligbyggelagssystemene, borettslagssystemene og norske lover fungerer i dag, kan som tidligere sagt en generalforsamling i et borettslag blokkere arbeidet med ombygging av boligblokker (installering av heis i gammel bygningsmasse), slik at fysisk funksjonshemmede kan bo/bli boende i høy alder uten å bli fysisk og sosialt

isolert og i stor grad bistandsavhengige. Bydel Østensjø har stor andel av eldre, og stor grad av eldre blokkbebyggelse uten heis. Ved bevegelseshemninger bare grunnet høy alder eller aldersrelaterte sykdommer blir beboerne i stor grad ”innestengt” i sine leiligheter når det ikke er heis. Dette fører både til sosial isolasjon, reduserte muligheter til frisk luft og mosjon, og manglende muligheter til selv å foreta sine daglige innkjøp og lignende (og dermed større behov for offentlige tjenester, redusert livskvalitet og muligens også hurtigere forfall fysisk og mentalt). Det er derfor en stor og viktig utfordring å være pådriver både overfor det enkelte borettslag og OBOS, men også overfor Bystyre og Storting for å forsøke å få gjort noe med dette.

MANGLERUD

Tiltak:

Trafikkarealer

- Ved ombygginger , forandring av veinett/gater (eks. legge nye kabler), bør det tas hensyn til behov for nedsenkbare fortauskanter. For å sikre at dette ivaretas bør det være tillagt en stilling i administrasjonen å kontakte Samferdselsetaten, når det er veiarbeid i bydelen.

Ansvarlig instans: Samferdselsetaten.

- Oppfølging av luftveismålinger langs E6 – Ringveien i området Bryn-Ryen. Helsevesenet og bydelens helseavdeling sender tallmateriale vedr. støvberegninger til Statens veivesen.

Ansvarlig instans: Statens veivesen.

Senterarealer

- Sende resultatet av kartleggingen til de respektive senterledere.
- Handikap P-plassene kan plasseres bedre, slik at gangavstanden minskes i forhold til inngang og plassering av handlekurver. Viktig at de er så brede at man kan få ut en rullestol fr sidedøren på bilen.
- Tilstrebe friere gangårer og bedre orienteringsmuligheter for blinde og svaksynte.

Ansvarlig instans: Senterledelsen ved det enkelte senter.

Publikumsbygg:

- Med unntak av Ryen eldreboliger er det behov for bedre skilting til og i bydelens bygg.
- Ved fornying av maling på P-plasser, sørge for at HC-plassene blir så brede at det er mulig å få ut en rullestol av sidedøren. Kartlegge behovet for flere HC-plasser.
- Ut fra den utførte kartleggingen lage en prioritert liste over hvilke forhold som bør utbedres for å fremme tilgjengelighet.

Ansvarlig instans: Manglerud bydelsadministrasjon.

Andre publikumsbygg (Skolene, legekontorer, fysikalske institutt, Manglerud kirke, Abildsø kapell, Manglerud politistasjon, Lambertseter Manglerud trygdekontor)

- Sende planen til de stedene som er kartlagt.
- Sende brev med beskrivelse av bruken av kirken som understøtter kirkens søknad til Kirkevergen om midler til bedring av tilgjengelighet.

Offentlig transport

- Oversende Oslo sporveier/Samferdselsetaten/Statens vegvesen deler av planen, som viser hvordan tilgjengeligheten i bydel Manglerud fungerer i forhold til deres ansvarsområder.
- Anmode om at Lille Langerud bo- og rehabiliteringssenter blir et stoppested på bussruten.
- Gjennom informasjon rundt denne planen, å kunne opplyse om hvordan kollektivtransporten fungerer for publikum.

Bolig

- Være pådriver og igangsetter av et heisprosjekt (fra Boligprogram for bydel Manglerud). Øvrige tiltak knyttet til bolig er nøye omtalt i Boligprogrammet.

Tjenester til funksjonshemmede i egen bolig/hjemmetjenester

- Oppnevne egen koordinator for rehabilitering/habilitering.
- Utarbeide individuelle planer for de brukerne som er i behov av dette innen 01.07.2001 og igangsette tiltak i henhold til de behov som avdekkes.

Informasjon

- I aktuelle fora minne om prinsippet om at den som mottar en henvendelse fra en bruker, forsikrer seg om at bruker blir henvist til rette instans.
- Markedsføre Servicekontoret – både for bydelens egne ansatte og publikum.
- Lage en perm med opplysninger om tilgjengelighet. Permen skal være plassert i opplysningstjenesten og inneholde tilgjengelighetsguiden Norge på kryss og tvers utarbeidet av Norges Handikapforbund, Velkommen til Oslo, utarbeidet av Norges Handikapforbund, Oslo og Handlingsplan for funksjonshemmede – bydel Manglerud.